

Teologisk refleksjon når menighetsutvikling møter etnisk mangfold

Hvordan baptist- og pinsepastorer i Norge tolker og anvender bibeltekster om enhet og misjon

Sveinung Vaagen
Ansgar Høyskole

ABSTRACT

Theological reflection when church development meets ethnic diversity: Norwegian Baptist and Pentecostal pastors' interpretations of biblical texts on unity and mission.

Baptists and Pentecostals in Norway have become multiethnic movements, creating a need for theological reflection on ethnicity in church development. This article contributes to that task by examining how pastors from these traditions interpret and apply biblical texts on unity and mission when they theologically justify church development in contexts marked by ethnic diversity. The study draws on two focus group interviews and engages literature from both the multiethnic church movement and the church growth movement. The analysis is structured around two theological themes: unity and mission. Unity texts such as Galatians 3:28 and Ephesians 2:14–22 are treated as normative but interpreted differently. Although there is no evidence that pastors are directly influenced by scholarly debates, their interpretations correspond strikingly with wider theological discourses: church growth literature shaped by more traditional Pauline interpretation, and multiethnic church literature often informed by the New Perspective on Paul. Mission texts, by contrast, are in the main interpreted similarly but applied differently. Pastors appeal to the love commandment in John 13:34–35 and the principle of contextualization in 1 Corinthians 9:19–22 to justify different monoethnic and multiethnic strategies. Where migrant pastors change practice toward greater ethnic diversity, this shift is triggered not primarily by new textual interpretation, but by a new reading of their congregation's situation and ethnic identity, which leads them to reapply the Great Commission (Matt 28:19) and the temple vision (Mark 11:17) in light of the gospel's universality.

Keywords: menighetsutvikling, etnisk mangfold, skriftresepsjon, enhet, misjon

INNLEDNING

Det gikk tretti år fra jeg for første gang ble medlem av en fleretnisk baptistmenighet i Norge til vi de siste årene har begynt å snakke teologisk i kirkesamfunnet om etnisitet. Da jeg flyttet til Oslo for å studere i 1991, var det en stor gruppe vietnamesere i menigheten, og snart kom en stor gruppe tamiler. Mine nærmeste venner i menigheten var afrikanere. Fra årtusenskiftet har stadig flere kristne migranter kommet til Norge. Blant protestanter er særlig baptister og pinsevenner blitt fleretniske bevegelser. Likevel har begge i liten grad formulert grundige teologiske vurderinger av rollen etnisitet har i menighetsutvikling. Naturligvis gjør pastorene teologiske overveielser i møte med etnisk mangfold, også når disse ikke er formulert skriftlig. I fokusgruppene kommer disse overveielserne i stor grad til uttrykk gjennom tolkning og anvendelse av bibeltekster. Artikkelen undersøker derfor pastorers skriftresepsjon i menighetsutvikling, nærmere bestemt hvordan bibeltekster om enhet og misjon tolkes og anvendes når etnisitet blir et praktisk og teologisk spørsmål i menighetslivet. På denne bakgrunn arbeider artikkelen ut fra følgende problemstilling: «Hvordan tolker og anvender baptist- og pinsepastorer i Norge bibeltekster om enhet og misjon når de teologisk begrunner menighetsutvikling i møte med etnisk mangfold?» Med misjon forstås her menighetens misjonale identitet, altså dens deltakelse i Guds misjon i lokalsamfunnet gjennom evangelisering, disippelgjøring og trosformidling. Med menighetsutvikling menes i denne artikkelen bevisste forsøk på å forme menighetens liv i møte med etnisk mangfold. Oppmerksomheten rettes særlig mot hvordan teologisk refleksjon, og da hovedsakelig bibelsk begrunnelse, inngår i slike prosesser. Når bibeltekster i artikkelen omtales som normative, betyr det at pastorene oppfatter dem som forpliktende for menighetens praksis og utvikling.

Det er gjort en god del forskning på kristne innvandrere og møtet mellom norske kristne og innvandrere (Haug & Eriksen, 2021). Felles for denne forskningen er at den er empirisk og gjør bruk av samfunnsvitenskapelige metoder med få eller ingen henvisninger til normativ teologi. Dette gjelder også Norges Kristne Råds mangefasetterte utgivelse om migrasjon og misjon i Norge i dag (Desta & Eriksen, 2022), VIDs rapport om kristne migranter i møte med Den norske kirke (Eriksen et al., 2023) og den nyere rapporten *Global kristendom i Norge*, som gir et oppdatert empirisk bilde av migrantmenigheter og etnisk mangfold på tvers av konfesjoner (Eriksen, 2025). Samlet gir denne forskningen viktig innsikt i praksis og erfaring, men mindre innsikt i hvordan teologisk refleksjon faktisk utvikles og gis normativ betydning i menighetsutvikling. Nylig har det kommet to bøker fra Norge som knytter sammen teologi, etnisitet og menighetsutvikling. *Planting a Multicultural Church* (Omayio, 2023) av Paul Omayio ble utgitt til Oslo International Family Church sitt 10-årsjubileum, mens *For alle folkeslag* (Eidsvåg, 2025) bygger på Espen Eidsvågs erfaringer, refleksjoner og bibelstudier som leder av det flerkulturelle arbeidet i SALT Bergen. Utenom disse har jeg ikke funnet andre utgivelser enn Sigurd Grindheims, *Livet i Guds rike* (Grindheim, 2023), som tydelig kobler normativ teologi om etnisitet til menighetsutvikling. Hensikten min er å bidra til den teologiske samtalen som behøves om etnisitet i menighetsutvikling i Norge. Innenfor praktisk teologi er det en pågående diskurs om forholdet mellom det deskriptive og det normative (Kaufman, 2016). Særegent for denne artikkelen er bruken av den empiriske metoden fokusgrupper for å fange opp og beskrive hvordan normativ bibelteologi kommer til uttrykk i pastorers resonnemerter om menighetsutvikling.

METODE

Det empiriske materialet i artikkelen bygger på to fokusgruppesamtaler med pastorer, gjennomført i oktober 2023. Fokusgrupper ble valgt som metode fordi formålet med artikkelen er å bidra til teologisk refleksjon, og fordi denne formen egner seg godt til å utforske meningsdannelse som en kollektiv prosess (Caillaud et al., 2022, s. 18; Vyhmeister & Robertson, 2014, s. 42). Utvalget bestod av tolv pastorer fra baptist- og pinsemenigheter i Norge, alle med erfaring fra menighetsledelse i kontekster der etnisitet på ulike måter er en relevant faktor. Informantene representerte både norskspråklige menigheter med stor etnisk variasjon og såkalte migrantmenigheter. Gruppene var sammensatt for å sikre god balanse mellom homogenitet og variasjon (Malterud, 2012, s. 20). Fokusgruppene bestod av seks deltakere hver og ble gjennomført i to ulike landsdeler. Samtalene var strukturert rundt åpne spørsmål om menighetenes etniske sammensetning, hvordan pastorene forstod denne situasjonen teologisk, og hvilke bibeltekster de knyttet til menighetsutviklingen.

Analysen ble gjennomført som en tverrgående, tematisk analyse (Malterud, 2017, s. 92–93), med sikte på å identifisere både mønstre og spenninger i materialet (Anker, 2020, s. 82). Samtalene ble transkribert i sin helhet, og transkripsjonene ble deretter gjennomgått med sikte på tekstsekvenser med direkte eller indirekte teologiske referanser. Disse tekstsekvensene ble først kodet induktivt med betegnelser som sammenfattet informantenes teologiske resonnementer. Den innledende kodingen resulterte i 16 koder, hvorav én var knyttet til Jesaja 43,19. Verset ble brukt av én informant til å tolke den nye etnisk mangfoldige situasjonen som Guds verk, men ikke til å begrunne konkrete valg i menighetsutviklingen. Derfor ble koden utelatt fra den videre analysen.

I neste ledd av analysearbeidet ble de øvrige kodene systematisert i fire overordnede teologiske kategorier. Kategorien enhet omfattet fire koder, mens misjon var den mest omfattende kategorien med åtte koder. Videre ble to koder samlet under Guds rike, og én kode knyttet til forståelser av den første menighet. Enhet og misjon opptok en klart større del av fokusgruppesamtalene enn de øvrige kategoriene, og det var innenfor disse temaene at de mest markante teologiske spenningene kom til uttrykk. Spenningene hadde også direkte implikasjoner for informantenes forståelse av menighetsutviklende praksis. På denne bakgrunn konsentrerer artikkelen analysen om funn knyttet til enhet og misjon. De øvrige kategoriene inngår ikke i den videre drøftingen her. Funnene leses deretter i lys av relevant teoretisk litteratur, og analysen får dermed en abduktiv karakter.

Som forsker står jeg selv nært feltet, både teologisk og organisatorisk, noe som ga god tilgang til samtalene, men som også krevde bevissthet om egen forforståelse. Fokusgruppene var lagt opp slik at deltakerne i stor grad utviklet resonnementer i fellesskap, mens min rolle først og fremst var å legge rammene gjennom valg av fokusområder og sammensetning av gruppene. Det ligger likevel et asymmetrisk maktforhold i analysearbeidet, der jeg har hatt ansvar for å systematisere og fortolke materialet.

TEORI

Artikkelens teoretiske samtalepartnere er bøker, artikler og avhandlinger som gir innsikt i hvordan bibeltekster om etnisitet, enhet og misjon tolkes og anvendes i menighetsutvikling. Det meste av litteraturen kommer fra USA og England, men brukes her for å belyse hvordan pastorer i Norge tolker og anvender bibeltekster når de begrunner menighetsutvikling i møte med etnisk mangfold. I drøftingen av enhet trekker jeg i tillegg inn litteratur om ulike Paulus-tolkninger, fordi disse tolkningstradisjonene også preger praktisk-teologisk litteratur med ulike syn

på fleretniske menigheter. I drøftingen av misjon anvender jeg dessuten noen perspektiver på forholdet mellom teksttolkning, kontekst og endret praksis.

Fleretnisk menighet-bevegelsen og dens kritikere

I *United by Faith*, som står sentralt i litteraturen knyttet til det som gjerne omtales som fleretnisk menighet-bevegelsen, slås det fast at «Christian congregations, when possible, should be multi-racial» (DeYoung et al., 2004, s. 2). Et av kapitlene i boka, *A House of Prayer for All the Nations*, presenterer det bibelske grunnlaget for en slik praksis og drøfter blant annet Jesu ord om templet som et bønnens hus for alle folkeslag i Markus 11,17. Tre år senere kom *Building a Healthy Multi-Ethnic Church*. Her velger Mark DeYmaz ut nøkkeltekster fra Det nye testamente, som Kristi mysterium i Efeserbrevet, og hevder at de «are not only descriptive of early Church understanding and practice but also, in my view, prescriptive for the modern and future Church as well» (DeYmaz, 2007, s. 1). Blant amerikanske pastorer som i senere år har skrevet avhandlinger og bøker om fleretnisk menighetsutvikling og det bibelske grunnlaget for denne, bruker jeg særlig Derwin Gray. Formålet med avhandlingen hans er å vise at «local multiethnic churches are the sign that God fulfilled the Abrahamic covenant through the redemptive work of Jesus, the Jewish Messiah» (Gray, 2018, s. 6). Fra England bruker jeg Harvey Kwiyani, Malcolm Patten og MiJa Wi. Kwiyani oppsummerer sine tanker om kirkens kulturelle mangfold og kristen misjon i vestlige, fleretniske samfunn i *Multicultural Kingdom: Ethnic Diversity, Mission and the Church* (Kwiyani, 2020). Patten samler erfaringer og teologiske overveielser blant baptister i England i *Leading a multicultural church* (Patten, 2016). Wi analyserer i et nyere case-studium hvordan en koreansk diasporakirke i Storbritannia beveger seg i retning av å bli en *inter-cultural church* (Wi, 2025). Mer eksplisitte teologiske bidrag som brukes i denne artikkelen, er J. Daniel Hays' eksegesebaserte studium *From Every People and Nation: A Biblical Theology of Race* (Hays, 2003) og Paul Mbandis *A Theology of the Unity of the Church in a Multi-Ethnic Context*, som argumenterer for at etniske spenninger må møtes med teologi om kirkens enhet og praktisering av denne teologien i lokalmenigheten (Mbandi, 2010, s. viii).

Et grundig svar på teologien som begrunner fleretniske lokalmenigheter, finnes i *Being the Church in a Multi-Ethnic Community* (G. McIntosh & McMahan, 2012). Forfatterne, som kan knyttes til kirkeveksttradisjonen, hevder at litteraturen om fleretniske menigheter er for snever, og at bibeltolkning som gjør fleretnisk menighetsutvikling normativ, er feil. Richard Willson Hardison systematiserer den teologiske kritikken av fleretnisk menighet-bevegelsen i avhandlingen *A Theological Critique of the Multi-Ethnic Church Movement: 2000–2013* (Hardison, 2014), der han skiller mellom litteratur som begrunner et fleretnisk mandat og litteratur som åpner for fleretnisk menighetsutvikling som ett valg blant flere. Selv plasserer han seg i den siste kategorien og avviser en teologi som etter hans mening krever at menigheter i etnisk mangfoldige lokalsamfunn må speile dette mangfoldet. I denne artikkelen får Hardison, sammen med McIntosh & McMahan, representere det jeg noe forenklet kaller kirkevekstlitteratur, i kontrast til litteratur som argumenterer for fleretniske menigheter.

Jeg bruker også enkelte bidrag fra *State of the Great Commission* (Niermann et al., 2024), særlig der rapporten berører fleretnisk menighetsplanting i Nord-Amerika, samarbeid mellom migrantmenigheter og vertsmenigheter i Europa, og spørsmålet om etnisk identitet i en globalisert verden (Chao et al., 2024; Cook et al., 2024; Garschagen et al., 2024).

Tradisjonell Paulustolkning og det nye perspektivet på Paulus

Det finnes ulike tolkningstradisjoner av Paulus-brevene. En viktig skillelinje går mellom tolkninger der Paulus' oppgjør med lovgjerninger forstås generelt, og tolkninger der det forstås

mer spesifikt. Karl Olav Sandnes viser hvordan Luther leser Paulus i et generelt og universelt teologisk perspektiv, der lovgjøringene gjelder hele loven og dermed menneskets forhold til synd, samvittighet og rettferdiggjørelse. James D. G. Dunn, som representant for det nye perspektivet på Paulus, tolker derimot lovgjøringene mer spesifikt som de bud og praksiser som opprettholder etniske skiller mellom jøder og hedninger (Sandnes, 2017, s. 18).

Et eksempel på en Paulus-tolkning i denne siste tradisjonen finnes hos N. T. Wright. Han leser Galaterbrevet 3,28 som uttrykk for at evangeliet bryter ned etniske, kulturelle og sosiale skiller i de kristne fellesskapene. Paulus' poeng er ifølge Wright ikke bare en generell religiøs likestilling, men en konkret enhet som får implikasjoner for menighetens liv (N. T. Wright, 2021, s. 244–246). Tilsvarende argumenterer Sigurd Grindheim ut fra Efeserne 2,11–22 for at etnisk mangfold ikke er valgfritt, men et essensielt kjennetegn på en kirke som er tro mot Guds kall (Grindheim, 2023, s. 114–120). Samtidig er han kritisk til det nye perspektivet på Paulus og plasserer seg i en mer tradisjonell tolkningstradisjon (Grindheim, 2017, s. 21).

Mitt poeng er derfor ikke å hevde at skillet mellom disse to Paulus-tradisjonene står i et enkelt årsaksforhold til bestemte former for menighetsutvikling. Derimot bruker jeg skillet mellom generell og spesifikk Paulus-tolkning som et analytisk grep for å forstå hvordan enhetstekstene brukes i denne artikkelens materiale. At Paulus-tolkning og menighetsutvikling også kobles sammen i den praktisk-teologiske litteraturen, kan illustreres med Derwin Gray. I sine arbeider om fleretniske menigheter bygger han gjennomgående på Paulus-lesninger hos blant andre N. T. Wright og Scot McKnight, som begge kan knyttes til det nye perspektivet på Paulus (Gray, 2018, 2021a, 2021b, 2023).

Perspektiver på endret praksis

I den siste delen av misjonsdrøftingen trekker jeg inn tre perspektiver for å belyse hva som kan utløse endringer i menighetspraksis når bibeltekster brukes som teologisk begrunnelse. Det første gjelder forholdet mellom teksttolkning og kontekstforståelse: endret praksis kan skyldes ny forståelse av teksten, ny forståelse av situasjonen teksten anvendes i, eller et samspill mellom disse. Det andre gjelder spenningen i evangeliet som universelt og kontekstuel, altså at evangeliet både gjelder alle mennesker og tar form i konkrete språklige, kulturelle og lokale fellesskap (Chao et al., 2024, s. 198). Det tredje gjelder spørsmålet om etnisk identitet forstås som fast eller flytende, og dermed om menighetens etniske selvforståelse oppfattes som stabil eller i endring (Kuecker, 2014, s. 64–69).

FUNN

Funnene i artikkelen kan karakteriseres som pastorenes skriftresepsjon (Ward, 2017, s. 123), hvordan de tolker og anvender bibeltekster når etnisitet er en sentral faktor i deres menighetsutvikling. Det er stor enighet blant pastorene om at teologi basert på Bibelen er normativ for menighetsutvikling. Ulike bibeltekster blir trukket fram, og framstilles konsekvent som eksempler på en lære som menigheten er forpliktet på og som forklaring på hvorfor man gjør som man gjør med tanke på etnisk mangfold. Imidlertid er de ikke alltid enige i hvordan tekstene skal forstås, og dermed hvilken praksis de forplikter menigheten på.

Enhet

Det nytestamentlige motivet om enhet som gis mest oppmerksomhet, handler om å være ett. Alt som skiller oss fra hverandre rent menneskelig, oppheves i Kristus. Derfor er kirken et

sted hvor man er villig til å krysse grenser for å skape samfunnets beste møtested mellom forskjellige etnisiteter. Ingen bibelvers blir oftere henvist til enn Galaterne 3,28: «Her er ikke jøde eller greker, her er ikke slave eller fri, her er ikke mann og kvinne. Dere er alle én i Kristus Jesus.» En av pastorene sier at dette «er et fundament som vi bygger menighet på.» En annen bruker samme vers som begrunnelse for at kirken må være et sted der etniske grenser krysses: «Det som forener, er så sterkt at en er villig til å trå over grenser for å skape det.» Likevel kan det virke som om forestillingen om enhet står i fare for å forbli lære uten praksis. Når en annen pastor snakker om at de alltid har trodd på å være ett i Jesus – antagelig en henvisning til Jesu bønn om enhet i Johannes 17,21–23 – kommer det fram at denne forståelsen har hatt liten betydning for menighetens faktiske liv. Derfor bruker hun først og fremst familiemetaforen for å tydeliggjøre hva det betyr for det kristne fellesskapet å være ett i Jesus.

Hun sier om kristne innvandrere: «de er ikke fremmede, men de er jo brødre og søstre». Enheten framstår dermed ikke bare som en trossetning, men som praktisk omsorg og søskenkjærlighet i det fleretniske fellesskapet. Også en annen pastor beskriver dette fellesskapet relasjonelt når han sier at «kjærligheten til Jesus og kjærligheten til hverandre ... er det som på en måte binder oss sammen». Selv om ingen av dem viser eksplisitt til bestemte bibeltekster, ligger språkbruken nær brevlitteraturens vekt på søskenkjærlighet og gjestfrihet. Også Efeserne 2,19 danner en nærliggende bakgrunn for kontrasten mellom fremmede og familie.

Levd etnisk enhet i menigheten blir forstått i lys av sentrale teologiske motiver i Efeserne 2,14–22. En av pastorene håper å få med de over hundre nasjonalitetene fra lokalsamfunnet inn i menigheten, og hevder at dette er mulig «fordi Jesus er vår fred og holder bygningen sammen». Som del av en teologisk begrunnelse for menighetens fleretniske fellesskapsbygging sier hun også at «disse murene som blir bygget opp mellom oss mennesker, de er egentlig rast ned gjennom Jesu Kristi kors og forsoningen». Disse sitatene er en parafrasering av Efeserne 2,14–22 og viser at pastoren bruker dette tekstavsnittet som motivasjon og begrunnelse for fleretnisk menighetsutvikling. Slik knytter hun tanken om mangfold av ulike folkeslag i lokalmenigheten til teologiske motiver som forsoning, frelseshistorie og Kristus som den som samler menigheten i Ånden.

Likevel er ikke forståelsen av enhet enhetlig. Det er særlig synet på én-etniske menigheter plantet av migranter som skaper spenninger. En pastor som oppgir å ha rundt 35 nasjonaliteter i menigheten sin, siterer Galaterne 3,28 som et argument mot etablering av migrantmenigheter. Han sier at han ikke «finner en etiopisk menighet i Skriften», men menigheter som består av mange slags mennesker, og leser derfor Det nye testamente som et argument for fleretniske fellesskap. En av migrantpastorene svarer på utfordringen fra pastorene i fleretniske menigheter ved å vise til den nikenske trosbekjennelsen og understreke at «kirken er én». Samtidig skiller han mellom kirken som helhet og den enkelte lokalmenighet: «Når vi snakker om lokalmenighet, må vi også tenke litt annerledes.» Gud taler til forskjellige folkeslag på forskjellige måter, legger han til, og nettopp derfor må det være rom for ulike typer menigheter. Pastoren legger vekt på at det å være én kirke betyr at alle menigheter, også menigheter med ulik etnisk sammensetning, hører sammen og må samarbeide. Det betyr derimot ikke at den enkelte lokalmenighet behøver å være en fleretnisk menighet. Etnisk enhet forstås dermed som noe som må praktiseres mellom menigheter, men ikke nødvendigvis innenfor den enkelte lokalmenighet. Dette peker videre mot kontekstualisering og misjon.

Misjon

Pastorene legger stor vekt på misjon – på strategi for å nå ut med evangeliet, på å bevare barna i troen, på å disippelgjøre enhver som kommer til tro. En av dem sier: «Visjon nummer én i vår menighet er evangelisering pluss disippelgjøring.» Dette engasjementet knyttes til normativ

tolkning av bibeltekster. Her hører Misjonsbefalingen fra Matteus 28,19 hjemme, men også tekster som gir ulike føringer for misjonens praksis eller strategi: Johannes 13,35 om kjærlighet til hverandre som nøkkel for evangeliefremføring; 1. Korinterbrev 9,19–22 om kontekstualisering (jøde for jøde og greker for greker) for at så mange som mulig skal bli frelst; og Jesu sitering av Jesaja 56,7 i Markus 11,17 om inkludering av alle folkeslag i tempelet som et bønnens hus.

Selv om bibeltekster tolkes likt, anvendes de ulikt. Johannes 13,35 slår fast at kjærlighet til hverandre vitner om Jesus, men dette kjærlighetsbudet omsettes til handling på forskjellige måter. Én pastor bruker verset som beskrivelse av hvordan menigheten når egne barn og ungdommer med evangeliet i deres én-etniske migrantmenighet – noe han mener de lykkes godt med. Etter hans vurdering ville et forsøk på å bygge et fleretnisk kristent fellesskap nå gjøre det vanskeligere «å elske hverandre, evangelisere og disippelgjøre». Andre – kun norske pastorer – knytter derimot verset til erfaringen av at det nettopp er det fleretniske fellesskapet som «viser Guds kjærlighet i praksis på en veldig, veldig sterk og konkret måte».

I bruken av 1. Kor 9,19–22 kan kristne innvandrere bli forstått både som subjekt og objekt i misjonen – misjonen kan være både utført av innvandrere og rettet mot innvandrere. Denne distinksjonen gir store konsekvenser for menighetsutviklingen. En av pastorene henviser til israelittene i eksil som skal be om fred for sitt nye hjemsted (Jer 29,7), og skildrer innvandrerne i menigheten sin som «ressurssterke mennesker fra andre kulturer og kontinenter [...] som kommer med en trygghet på sin egen kultur, samtidig med en veldig lærevillighet til å la seg forandre, være en jøde for jøde, greker for greker, for å nå nordmannen.» Altså framstår innvandrerne her som misjonærer som utøver kontekstualisering og deltar i utvikling av etniske mangfoldige menigheter med vekt på majoritetsbefolkningen. En annen viser til omskjærelsen av Timoteus (Apg 16,1–4) og selve inkarnasjonen når han forklarer hvordan jøde for jøde og greker for greker-prinsippet bør anvendes. Denne pastoren har et særlig engasjement overfor innvandrere som er nye i troen eller ikke kjenner evangeliet ennå, og mener at det er de som har levd med troen lengst som skal krysse kultur. Kristne fellesskap på tvers av generasjoner og kulturer er et godt ideal, men både kristen majoritetsbefolkning og kristne minoriteter må innrette misjonen kontekstuellet slik at individer og grupper får evangeliet formidlet «lettest mulig tilgjengelig, på et lettest mulig språk som vi allerede kan.» Etniske grupper må få samles til gudstjeneste på sitt «hjertespråk», der de kan uttrykke troen med hele sitt språklige register. Derfor behøves én-etniske menigheter som kan ivareta behovet for språk- og kulturspesifikke kristne fellesskap.

Hos to av migrantmenighet-pastorene kommer det fram en spenning i møtet mellom kontekstuell misjon og tolkning av klassiske misjonstekster. På den ene siden er begge pastorene (i likhet med resten av migrantmenighet-pastorene) tydelige og trygge på at deres type én-etniske menighet er helt nødvendig. De mener at slike menigheter er kulturelt tilpasset å være mest mulig effektive for både disippelgjøring og evangelisering. Likevel, på den andre siden, lar de to pastorene sin menighetsutviklende praksis bli korrigeret av bibelske idealer. Den ene ser viktigheten av å ha søndagsskole på morsmålet for å ta vare på menighetens etniske kultur. Likevel er han tydelig frustrert over at deres egen kultur blir ilagt for stor vekt i menighetsutviklingen. Som han sier: «Det er ikke kultur og språk vi skal bevare her i kirken. Det er å bevare troen som er det viktige.» Selv bruker han Matteus 28,19 som rettleiding til å navigere mellom kultur og tro. Misjonsbefalingen gjelder å gjøre disipler. Til dette behøves kulturen, men vektlegging av menighetens etniske kultur kan stå i fare for å overskygge troen. Da må heller troen settes over kulturen i menighetens praksis. Viktigere enn søndagsskole på morsmålet, er at barna bevares i troen og lærer å dele den med sine venner som snakker norsk.

Den andre pastoren har i mange år prioritert å utvikle menigheten med tanke på misjon utelukkende blant deres egen etniske gruppe. Likevel nevner han Markus 11,17 om

templet som et bønnens hus for alle folkeslag som eksempel på «Guds hjerte»: Det er ikke Guds mening å «skape menighet med bare én etnisitet», men heller «flerkulturell menighet hvor alle folkeslag kan komme sammen». Denne tydelige teologien om inkludering av flere etniske grupper i lokalmenigheten måtte likevel vike så lenge den ble opplevd som et hinder for misjon i deres egen gruppe. Selv om pastoren nå har ledet menigheten inn i en tett relasjon med en norskspråklig menighet, er det tydelig at misjon prioriteres når dette kommer i konflikt med ønsket om større åpenhet for andre grupper. Hos begge pastorene er misjon viktigst. Misjon må prioriteres over ønsket om å gi plass til flere etniske grupper så lenge dette oppleves å hemme arbeidet i egen gruppe, men samtidig må misjon overfor andre prioriteres over ønsket om å bevare egen kultur. Hos begge pastorene framstår misjon som det overordnede hensynet. Så lenge etnisk avgrensning oppleves å tjene evangelisering og disippelgjøring i egen gruppe, blir den opprettholdt. Når denne prioriteringen ikke lenger oppleves like tjenlig, åpnes det samtidig for større åpenhet og steg i retning av større mangfold.

DRØFTING

Pastorene bruker både enhets- og misjonstekster normativt når de teologisk begrunner menighetsutvikling. I drøftingen behandles disse tekstgruppene likevel forskjellig. Når det gjelder enhet, argumenterer jeg for at forskjeller i menighetsutviklende praksis henger sammen med forskjeller i teksttolkning. Her drøfter jeg pastorenes bruk av de paulinske tekstene i lys av to typer praktisk-teologisk litteratur: litteratur om fleretnisk menighetsutvikling, som ofte er preget av Paulus-lesninger i tråd med det nye perspektivet på Paulus, og kirkevektlitteratur, som oftere bygger på en mer tradisjonell paulinsk tolkning. I enhetsdrøftingen bygger jeg særlig på den grunnleggende forskjellen mellom disse to tradisjonene: om Paulus' budskap forstås generelt, uten konkrete føringer for menighetsutvikling, eller mer spesifikt, med implikasjoner for lokalmenighetens liv. Når det gjelder misjon, er hovedpoenget derimot at tekstene i stor grad tolkes likt, men tas i bruk på forskjellige måter. I misjonsdelen drøfter jeg derfor hvordan kjærlighetsbudet i Johannes 13, kontekstualiseringsprinsippet i 1. Korinterbrev 9 og refleksjonen over Matteus 28 og Markus 11 tolkes og anvendes i samspill med fellesskapets konkrete situasjon, altså i menigheten som tolkningsfellesskap.

Enhet

Det mest fremtredende funnet fra fokusgruppene er koblingen flertallet av pastorene gjør mellom bibeltekster om enhet og utvikling av etnisk mangfoldige menigheter. For å avgrense drøftingen av dette funnet, velger jeg referansene til Paulus-brevene, Galaterne 3,28 og Efeserne 2,14–22.

Her er ikke jøde eller greker – Galaterne 3,28

Etnisk norske pastorer i fleretniske menigheter bruker Galaterne 3,28 og Efeserne 2,14–22 for å vise hvordan bibelske sannheter ligger til grunn for deres lokalmenigheters praksis. Ingen av pastorene som har tjeneste i én-etniske migrantmenigheter, viser selv eksplisitt til akkurat disse tekstene. Likevel er de tydelig uenige i at slike enhetstekster nødvendigvis må tolkes som et teologisk fundament for fleretniske fellesskap. Dette kommer særlig fram i meningsutvekslingen om Galaterne 3,28: «Her er ikke jøde eller greker ...» Basert på sin bibeltolkning er en norsk pastor for en fleretnisk menighet mot etablering av én-etniske migrantmenigheter, mens pastoren for en slik én-etnisk menighet ikke godtar denne tolkningen av verset: «Når vi tenker

på menighet, så du og jeg, vi er én menighet. Det er jeg teologisk enig i. Men nå snakker vi om lokalmenighet, og da må vi også tenke litt annerledes, tenker jeg.» Denne meningsutvekslingen synliggjør et skille mellom en generell og en mer spesifikk tolkning av den kristne enheten. Jeg bruker her begrepsparet generell og spesifikk slik det anvendes hos Sandnes i hans framstilling av ulike Paulus-tolkninger (Sandnes, 2017). Migrantpastoren plasserer seg på den generelle siden, mens den norske pastoren leser teksten mer spesifikt, som et vers med klare føringer for fleretnisk menighetsutvikling. Begge lar det de oppfatter som riktig tolkning av teksten få konsekvenser for menighetsutviklingen.

For å forstå denne forskjellen i pastorenes bruk av Galaterne 3,28, trekker jeg her på teorikapitlets skille mellom to måter å lese teksten på i den praktisk-teologiske litteraturen. Skal Paulus' oppsummerende ord om enhet i Galaterbrevet 3,28 tolkes generelt, slik at jødernes særstilling i Guds frelsesplan er opphevet og alle mennesker kan bli frelst på like fot (McIntosh & McMahan, 2012, s. 114–115) og tilhøre den nye pakt (Hardison, 2014, s. 135)? Eller skal hedningenes innlemmelse i Guds løfte til Abraham forstås som selve evangeliet (Hays, 2003, s. 182), virkeliggjort i etnisk mangfoldige menigheter som tegn på at Guds pakt med Abraham er oppfylt i hans fleretniske familie (Gray, 2018, s. 17). Den første tolkningen er vanlig i kirkevektlitteratur, mens den andre er typisk for litteratur om fleretniske menigheter. Jeg argumenterer for at skillet mellom disse litteratursporene på dette punktet kan forstås i lys av ulike tolkningstradisjoner av Paulus. Kirkevektlitteraturen preges av tradisjonell, protestantisk Paulus-tolking, mens litteraturen om fleretniske menigheter oftere bygger på paulinske lesninger i tråd med det nye perspektivet på Paulus.

Muren som er revet ned – Efeserne 2,14

Tekstrepsjonen hos pastoren som parafraserer Efeserne 2,14–22, utdypes skillet som også kom til syne i drøftingen av Galaterne 3,28, mellom en mer generell og en mer spesifikk forståelse av kristen enhet. Pastoren bruker teksten i samsvar med litteratur til veiledning for fleretnisk menighetsutvikling, og dermed i kontrast til kirkevektlitteraturen og den klassiske paulinske eksegesen som ligger til grunn der. Måten hun gjør dette på, er ved å la sentrale teologiske motiver fungere som begrunnelse for konkret menighetsutviklende praksis. Disse motivene forstås dermed ikke bare som generelle for alle kristne til alle tider, men også som noe som får betydning for menighetens liv her og nå. At «Jesus er vår fred og holder bygningen sammen», handler derfor også om å inkludere de over hundre nasjonalitetene i lokalsamfunnet i egen menighet. Når hun videre sier at «disse murene som blir bygget opp mellom oss mennesker, de er egentlig rast ned gjennom Jesu Kristi kors og forsoningen», blir det tydelig at Efeserne 2 leses som teologisk grunnlag for å utvikle en menighet preget av fleretnisk fellesskap. Pastorens bruk av teksten kan oppsummeres i en tolkning med tre hovedtrekk: 1) den nedrevne muren er både teologisk og praktisk; 2) forsoningen mellom jøder og hedninger oppfylles i fleretniske fellesskap; og 3) kirken er lokal og spesifikk, ikke bare universell og generell.

Her viser jeg hvordan hvert av disse tre trekkene i pastorens tolkning av Efeserne 2,14–22 står i samsvar med talspersoner for fleretniske menigheter, men i kontrast til McIntosh & McMahan og Hardison fra kirkevektbevegelsen (Hardison, 2014, s. 133–135; McIntosh & McMahan, 2012, s. 116–118). For det første forstås den nedrevne muren i denne litteraturen primært teologisk. Frelshistoriens klimaks er at loven er opphørt, slik at både jøder og hedninger kan tilhøre samme kropp, uavhengig av om de tilhører samme menighet eller ikke. Muren er den gamle pakt som er revet ned og erstattet av den nye. Dermed er evangeliet tilgjengelig for alle folkeslag, men dette knyttes ikke direkte til utviklingen av den enkelte lokalmenighet. I litteratur om fleretniske menigheter forstås muren derimot som både teologisk og

praktisk. I lokalmenigheten kjenner og lever de troende ut sin rolle i Guds frelseshistorie (Gray, 2023, s. 50). Frelshistorien forstås her slik at evangeliet om Jesus Kristus former fleretniske menigheter som en synliggjøring av Guds oppfyllelse av paktens med Abraham (Gray, 2021a, s. 143). På denne måten får den nedrevne muren direkte betydning for menighetsutviklende praksis, også i etnisk mangfoldige lokalsamfunn i Norge.

For det andre fremholder McIntosh & McMahan og Hardison at muren ble revet ned én gang for alle ved Jesu død på korset. I denne forståelsen er forsoningen mellom jøder og hedninger et helt særegent frelseshistorisk anliggende som ikke uten videre kan overføres til andre etniske skillelinjer. Kulturelle forskjeller og rasisme består, selv om fiendskapet mellom jøder og hedninger er opphevet i Kristus. I resonnementer som vektlegger viktigheten av etnisk mangfold i den enkelte menighet, forstås derimot forsoningen i Efeserne 2 som virksom også i fleretniske fellesskap. Dette henger sammen med at teksten ikke bare leses som forsoning mellom jøder og hedninger, men som alle troendes forsoning med Gud, og dermed også med hverandre, gjennom Jesu frelsesgjerning (Grindheim, 2023, s. 114–118; Mbandi, 2010, s. 103–106). En av metaforene Paulus bruker for å skildre denne forsoningen, er opprettelsen av den nye Guds familie (v. 19). Denne familien forstås hos Gray som oppfyllelsen av løftet til Abraham i 1. Mosebok 12,3 om en fleretnisk familie (Gray, 2018, s. 9–10). Også hos pastorene i materialet fungerer familiemetaforen som drivkraft for praktisk omsorg og kjærlighet i det fleretniske fellesskapet. Hos Gray er den teologiske sannheten om Guds familie på samme måte uløselig knyttet til lokalmenighetens praksis: «For Paul, the family image helped to develop a new identity in Jews and Gentiles that shaped the behavior of the church and determined how they were to love and care for one another» (Gray, 2018, s. 105). Forsoningen forstås dermed ikke bare som et forhold mellom Gud og mennesker, men som noe som må få konkret form i lokalmenighetens fleretniske fellesskap. På dette grunnlaget utvikler pastoren en menighet der forsoning skal leves ut på tvers av etniske skiller.

For det tredje påpekes det i kirkevektlitteraturen at da muren raste, ble den universelle kirken etablert. Forståelsen av Efeserbrevet som et brev om den universelle kirke hentes blant annet fra 1,22–23 om Kristus som er hodet og gitt til kirken, hans kropp (Hardison, 2014, s. 105; McIntosh & McMahan, 2012, s. 117). Siden Kristi kropp i denne lesningen er alle kristne til alle tider, forstås teksten ikke som normerende for lokale menigheter, verken i Efesos eller andre steder. I praktisk-teologisk litteratur til støtte for fleretniske menigheter tolkes teksten derimot annerledes. Paulus' resonnement forstås ikke som en idé om en usynlig kirke løsrevet fra lokale fellesskap (Branson & Martínez, 2023, s. 112), men som en beskrivelse av kirken som lokal og spesifikk – et sted «where people of diverse backgrounds worship God together as one, and love one another in Christ» (DeYmaz, 2007, s. 29). DeYmaz argumenterer mot å lese teksten som bare en beskrivelse av den universelle kirke, og hevder at Efeserne 2 om etnisk enhet også må forstås normerende for lokalmenigheter i dag, i likhet med formaningene i brevets andre del, blant annet om Åndens enhet i kapittel 4 (DeYmaz, 2007, s. 30). Ut fra en slik bibeltolkning er det derfor naturlig å ønske lokalsamfunnets over hundre nasjonaliteter inn i menigheten.

Pastorens skriftresepsjon av Efeserne 2,14–22 viser dermed en spesifikk, ikke bare generell, forståelse av kristen enhet. Uavhengig av om hun selv formulerer det slik, ligger tolkingen hennes nær det som i denne artikkelen er beskrevet som lesninger i tråd med det nye perspektivet på Paulus, snarere enn en mer tradisjonell protestantisk tolkningstradisjon. Dermed blir det også forståelig at hennes menighetsutviklende praksis korresponderer med litteratur om fleretniske menigheter. Mitt poeng er ikke at pastoren bevisst plasserer seg i denne tradisjonen, men at hennes bruk av teksten kan forstås i lys av den.

Misjon

Felles for alle pastorene er en sterk overbevisning om menighetens oppdrag som vitne om Jesus. Kjærlighetsbudet i Johannes 13, kontekstualiseringsprinsippet i 1. Korinterbrev 9, tempevisjonen i Markus 11 og misjonsbefalingen i Matteus 28 blir trukket fram som motivasjon for oppdraget. I drøftingen prøver jeg å forstå hvordan pastorene kobler bibeltekstene til egen praksis. I behandlingen av kjærlighetsbudet vurderer jeg i tillegg hvordan teksten kan utfordre praksisen den brukes til å begrunne.

Kjærlighetsbudet som bekreftelse på eller utfordring til egen praksis: Joh 13,34–35

Alle pastorene tolker Johannes 13,34–35 likt. Jesu ord om at «dere skal elske hverandre» er normerende for kjærlighet overfor søsken i troen. Kjærligheten er vekket av Jesu offerdød, og Jesus slår fast at kjærlighet mellom kristne har en klar misjonseffekt (C. J. H. Wright, 2006, s. 391). Her er det altså ikke den samme uenigheten om tekstens mening som i drøftingen av de paulinske enhetstekstene ovenfor. Det de er uenige om, er heller hvordan kjærlighetsbudet skal anvendes. Denne uenigheten ser ikke ut til å skyldes ulik forståelse av teksten, men ulike erfaringer med hva slags fellesskap som best fremmer menighetens misjonsoppdrag.

Pastorene anvender budet som bekreftelse på egen praksis. Pastoren som forteller at de lykkes med «å elske hverandre, evangelisere og disippelgjøre» i sin én-etniske migrantmenighet, beskriver en menighetsvirkelighet som ligger nær Hardisons bruk av Johannes 13,35. Hardison er opptatt av at kristen kjærlighet er like mye kristen kjærlighet selv om den ikke krysser etniske skiller. Faktisk er det største uttrykket for nestekjærlighet å formidle evangeliet så effektivt som mulig, og «sometimes the most loving action in a ministry setting is to foster a mono-ethnic church that can reach a particular community in a culturally sensitive way» (Hardison, 2014, s. 100–101). Pastorene som leder menigheter hvor det fleretniske fellesskapet «viser Guds kjærlighet i praksis på en veldig, veldig sterk og konkret måte», har gjort seg erfaringer som samsvarer godt med Pattens bruk av Johannes 13,35. Han framhever slike menigheter som fellesskap som kan synliggjøre Guds kjærlighet og fungere som et troverdig vitnesbyrd i en fragmentert verden (Patten, 2015, s. 3). Slike menigheter er, ifølge Patten, i seg selv et vitnesbyrd om Guds forvandlende kjærlighet (Patten, 2016, s. 136). Det samme påpekes når fleretniske menighetsplantingsteam blir løftet fram i Nord-Amerika-rapporten fra *State of the Great Commission*. De blir sett på som «a demonstration of the gospel and a testament to a non-believing world regarding how the hostility between different groups can be torn down in Christ» (Cook et al., 2024, s. 464).

Ut over denne beskrivelsen vil jeg argumentere for at det er mer til nytte å lese kjærlighetsbudet i Johannes 13,34 og den forventede misjonseffekten av kjærligheten i 13,35 som en utfordring til egen praksis enn bekreftelse på egen praksis. Hardison er tydelig på at én-etniske menigheter i fleretniske samfunn er en god idé, men likevel slår han fast at hvis «a believer lives in a multi-ethnic community, this means Christians are called to love people of other ethnicities» (Hardison, 2014, s. 96). Hvordan dette kan se ut i praksis, nevner han imidlertid ikke. Kallet til å elske folk i lokalsamfunnet av andre etnisiteter for menigheter som lar hele sin virksomhet kretse rundt én etnisk gruppe, har ikke et opplagt svar. Det enkleste svaret er å ikke svare på dette kallet, men heller svare på kjærlighetsbudet ved å utelukkende elske hverandre innad i den én-etniske menigheten. Dette er svaret til pastoren som mener det ville vært vanskelig å elske hverandre om de skulle bygge et fleretnisk fellesskap. I fleretniske menigheter, derimot, er allerede forskjellige etnisiteter til stede, så en kunne tenke seg at her er et helt vanlig menighetsliv svar på kallet til å elske mennesker av andre etnisiteter. Dette er svaret

til de norske pastorene som mener at deres fleretniske fellesskap er et sterkt vitnesbyrd om Guds kjærlighet. Problemet med begge disse svarene, er at de tar bort brodden fra Jesu ord. Om svaret på budet er å gjøre som før, da er ikke budet et bud, men bare en beskrivelse.

Én-etniske menigheter kan svare på kallet i kjærlighetsbudet ved å inngå forpliktende relasjoner til menigheter med annen etnisk sammensetning enn sin egen. Hardison argumenterer mot å bruke Johannes 13,34–35 som en teologisk instruks for å utvikle fleretniske menigheter (Hardison, 2014, s. 96–101), men i litteratur om slike menigheter er dette heller ikke vanlig. Man hevder ikke at kjærlighetsbudet er et bud om å utvikle fleretniske kristne fellesskap. I stedet påpekes det at når det fleretniske fellesskapet først finnes, så kan dette tolkes som ett av mange mulige tegn på kristen kjærlighet (Greenwood & Jordan, 2007, s. 177). Selv om Patten synes det er en god idé å praktisere kristen søsken-kjærlighet på tvers av etniske skiller i lokalmenigheter, handler de fleste eksemplene hans om hvordan den kan gjøres *mellom* menigheter (Patten, 2016, s. 135–137). Pastoren som henviser til Johannes 13,35 og mener at «å elske hverandre, evangelisere og disippelgjøre» lykkes fordi de verner menighetens indre liv mot etnisk mangfold, viser til den nikenske trosbekjennelsens formulering om at kirken er én som argument for lokalt samarbeid mellom etnisk ulike menigheter. Jeg mener at også kjærlighetsbudet er et godt argument for slikt lokalt samarbeid. Dette er godt illustrert i Wi sitt case-studium av en koreansk menighet i England (Wi, 2025), hvor menigheten starter med å hjelpe til i et diakonalt tiltak drevet av britiske menigheter. Partnerskapet utvikler seg, og snart sender den koreanske menigheten et av sine lovsangsteam til gudstjenester i en av de britiske menighetene som mangler musikkressurser. Slik kan migrantmenigheter utfordres av brodden i kjærlighetsbudet uten å først utvikle en fleretnisk menighet, men ved å gå inn i forpliktende relasjoner til andre menigheter og ved å ta ansvar i lokale, økumeniske nettverk og kristne felles-tiltak. Da svarer en ikke på budet ved å beskrive egen praksis, men utfordres heller til ny handling.

Fleretniske menigheter kan naturligvis svare på kallet i kjærlighetsbudet ved å inngå i de samme relasjonene mellom menigheter som de én-etniske utfordres til. Samtidig behøver fleretniske menigheter å våge å ha et kritisk blikk på egen virksomhet. Det er mulig at deres fellesskap «viser Guds kjærlighet i praksis på en veldig, veldig sterk og konkret måte», men det er heller ikke usannsynlig at denne kjærligheten har store mangler. Er det et fellesskap hvor alle minoritetsmedlemmenes etniske særpreget blir løftet fram og feiret, heller enn å viskes ut (Gray, 2018, s. 18)? Er det et fellesskap preget av gjensidig avhengighet (Mbandi, 2010, s. 156–157) som praktiseres gjennom den åndelige disiplinen, gjestfrihet, å ta imot Guds bilde i den andre, å være hverandres gaver (Muthalaly, 2024, s. 86–89)? Er det et fellesskap som ikke domineres av én kultur, «but instead a reciprocity and willingness of all members to learn from, be shaped by and love one another more deeply» (Aldous et al., 2020, s. 4–5)? Blir menigheten utfordret til å ikke bare beskrive egen praksis, men til kontinuerlig å arbeide med fellesskapets indre fleretniske liv? Da kan dette i all sin menneskelige skrøpeligheit forhåpentlig vitne om Guds kjærlighet på en veldig sterk og konkret måte.

Kontekstualiseringens subjekter og objekter i misjonsstrategi: 1. Kor 9,19–22

De to pastorene som viser til kontekstualiseringsprinsippet «jøde for jøde og greker for greker» fra 1. Korinterbrev 9,19–22, kobler dette til ulike strategier i menighetsutvikling. Fra samme bibeltekst henter den ene et argument for sin fleretniske menighet med norsk majoritetskultur, mens den andre finner en begrunnelse for én-etniske migrantmenigheter. Begge bruker teksten normativt for kontekstuell misjon. Forskjellen oppstår i hvordan de ser for seg at kontekstualiseringen skal skje. Den ene ser kristne innvandrere som dem som skal utføre den, mens den

andre oppfatter dem først og fremst som dem misjonen må tilpasses for. Med et analytisk begrepspar kan de dermed beskrives som henholdsvis kontekstualiseringens subjekter og objekter.

Den ene pastoren forteller om kristne innvandrere «med en veldig lærevillighet til å la seg forandre, være en jøde for jøde, greker for greker, for å nå nordmannen». Her framstår innvandrerne som aktører i kontekstualiseringen, ikke bare som dem misjonen må tilpasses for. Harvey Kwiyani beskriver innvandringen av kristne med sterk misjonsiver, særlig fra Afrika, som en gyllen mulighet for misjon i Europa, men mener at denne muligheten ofte ikke blir realisert fordi migrantkirkene i for liten grad utvikler kontekstuell misjon i møte med europeiske samfunn (Kwiyani, 2020, s. 59–61). Det samme poenget kommer til uttrykk i *State of the Great Commission*, der kristne migranter i Europa utfordres til ikke bare å samle kristne fra egne nasjoner og etniske grupper, men til å drive tverrkulturell misjon i møte med europeere (Garschagen et al., 2024, s. 430). Når kristne innvandrere lar seg forandre for å nå nordmenn med evangeliet, framstår de som kontekstualiseringens subjekter.

Den andre pastoren som henviser til kontekstualiseringsprinsippet i 1. Kor 9,19–22, har andre innvandrere i tankene. Han snakker både om dem som er nye i troen og mer generelt om behovet for gudstjeneste på ulike etniske gruppers «hjertespråk». Pastoren forstår dem dermed som kontekstualiseringens objekter. I menighetsutvikling finnes det mange modeller for grupper eller menigheter av innvandrere som objekt for kontekstualisering (Yang, 2012). Bevisst eller ubevisst følger de kirkevekstbevegelsens far, Donald McGavran, sitt homogenitetsprinsipp som misjonsstrategi (G. L. McIntosh, 2005). Dette kan for eksempel skje ved planting av det MiJa Wi omtaler som *homogeneous diaspora churches* (Wi, 2025), og som i denne artikkelen kalles én-etniske migrantmenigheter. Det kan også skje ved organisering av etniske grupper innad i fleretniske menigheter, slik Mark DeYmaz beskriver i modellen *Graduated Inclusion* (DeYmaz, 2011, s. 27–28).

På dette punktet står DeYmaz og Wi nær pastoren. Evangeliet må formidles «lettest mulig tilgjengelig, på et lettest mulig språk som vi allerede kan». Likevel er den menighetsutviklende retningen forskjellig. Pastoren mener at kristne fellesskap på tvers av kulturer er et godt ideal, men antyder ingen bevegelse fram mot dette. Hos Wi og DeYmaz er en slik bevegelse derimot tydelig. Wi beskriver en koreansk diasporakirke i Storbritannia som går små steg i retning av å bli en *intercultural church*, mens DeYmaz skjelner mellom kulturelt tilpasset evangelisering overfor første generasjons innvandrere og utvikling av den fleretniske menigheten, noe som alle etniske grupper gjør sammen. Også forskning på persiske konvertitter i Norge viser et ønske om en slik bevegelse: full inkludering i norske menigheter i tillegg til homogene enheter (Rønning, 2024, s. 79–81). På dette punktet står pastoren nærmere Hardison, som mener det er urealistisk å skille evangelisering og menighetsutvikling, og som derfor bruker homogenitetsprinsippet og kontekstualiseringsprinsippet som argument for én-etniske migrantmenigheter (Hardison, 2014, s. 169–172). Skillelinjen går dermed ikke i spørsmålet om evangeliet må tilpasses språklig og kulturelt, men i hvordan innvandrere forstås som kontekstualiseringens objekter. Hos pastoren ligger forståelsen nær Hardison ved at denne posisjonen framstår som mer varig, mens den hos Wi, DeYmaz og Rønning inngår i en bevegelse mot større deltakelse og felles menighetsliv.

Felles for de to pastorene som henviser til 1. Kor 9,19–22, er at de konkretiserer hvordan kontekstualiseringsprinsippet kan se ut i menighetsutvikling. Den ene beskriver kristne innvandrere som dem som lar seg forandre for å nå nordmenn med evangeliet, og framstår dermed som kontekstualiseringens subjekter. Den andre legger vekten på innvandrere som trenger evangeliet formidlet på sitt hjertespråk og i kulturspesifikke fellesskap, og forstår dem dermed som kontekstualiseringens objekter. Hos Wi og DeYmaz framstår det som naturlig med en bevegelse mellom disse to posisjonene, mens pastorens refleksjon i større grad lar

objektposisjonen stå som et mer varig utgangspunkt. Dermed blir det i drøftingen tydelig at forskjellen ikke bare handler om hvem som kontekstualiserer, men også om hvordan det å være gjenstand for kontekstualisering forstås: som en fase eller som en mer stabil menighetsutviklende løsning.

Endret praksis i lys av Matt 28,19 og Mark 11,17 utløses ved endret etnisk identitet

De to migrantmenighet-pastorene som viser til misjonsbefalingen og tempelvisjonen, lar seg utfordre av bibeltekstene og gjør endringer i praksis som beveger menighetene fra bare å være kontekstualiseringens objekter i retning av også å bli dens subjekter. Spørsmålet er hva som utløser denne endringen. De tre perspektivene som ble introdusert i teorikapitlet, kan til sammen belyse pastorenes vurderinger: forholdet mellom teksttolkning og kontekstforståelse, spenningen i evangeliet som universelt og kontekstuet, og spørsmålet om etnisk identitet som fast eller flytende.

Det første perspektivet gjelder forholdet mellom teksttolkning og kontekstforståelse. Hos de to migrantmenighet-pastorene oppstår denne spenningen når praksis må vurderes på nytt i lys av en tekstforståelse de hele tiden har oppfattet som normativ. Den ene pastoren har lenge prioritert menighetsutvikling med tanke på misjon i egen etnisk gruppe. Samtidig viser han til Markus 11,17 om templet som et bønnens hus for alle folkeslag som uttrykk for «Guds hjerte» og for en flerkulturell menighet der alle folkeslag kan komme sammen. Denne lesningen ligger nær litteratur om fleretniske menigheter, der Markus 11,17 gjerne forstås som en forløper til fleretniske menigheter både i urkirken og i dag (DeYoung et al., 2004, s. 20; Gray, 2018, s. 55). Den grunnleggende teksttolkningen ser dermed ut til å ligge fast. Det som endrer seg, er at menighetens situasjon nå gjør det aktuelt å forme praksis tydeligere i tråd med det bibelske idealet pastoren hele tiden har lest ut av teksten. Den andre pastoren holder fast ved behovet for morsmål og kultur som redskaper for troslevering, men lar samtidig misjonsbefalingen i Matteus 28,19 korrigere praksis når kulturbevaring truer med å overskygge disiplingjøringen. Som han sier: «Det er ikke kultur og språk vi skal bevare her i kirken. Det er å bevare troen som er det viktige.» Også her ligger den grunnleggende tekstforståelsen fast: menighetens oppdrag er å gjøre disipler. Det som endrer seg, er pastorens vurdering av hvilken praksis som i den aktuelle situasjonen best tjener dette oppdraget. I begge tilfeller ser endringsviljen dermed ut til å skyldes en ny empirisk lesning av konteksten snarere enn en ny forståelse av teksten.

Det andre perspektivet gjelder spenningen i evangeliet som universelt og kontekstuet. Når pastorene leser menighetens situasjon på nytt, må de også vurdere på nytt hvordan disse to sidene ved evangeliet skal vektlegges i praksis. Spenningen eller dobbeltheten mellom det universelle og det kontekstuelle oppsummeres slik i *State of the Great Commission*: «Christianity is both a universal religion of salvation and transformation for all people across space and time, and Christianity only ever takes root in local communities of particular cultural-linguistic practices» (Chao et al., 2024, s. 198). Den ene pastoren vurderer at det nå har blitt riktig å gi søndagsskoleundervisning på norsk. Da prioriteres fellesspråket som knytter barna til hele den kristne kirke i lokalmiljøet på tvers av kulturer. Tidligere vurderte han det som riktig å prioritere søndagsskole på morsmålet, slik at den kristne tro kunne slå rot i familiens kultur og språk. Den andre pastoren vurderer at det nå har blitt riktig å prioritere den kristne identiteten sterkere enn den etniske ved å knytte menigheten til et fleretnisk fellesskap med norsk majoritetskultur, i stedet for å bevare et fellesskap hvor evangeliet mer uforstyrret kommuniseres gjennom egen kultur og eget språk. Vurderingene mellom norsk og morsmål og mellom fleretnisk

felleskap og egen kultur illustrerer dermed spenningen i evangeliet som både universelt og kontekstuel.

Det tredje perspektivet gjelder i hvilken grad etnisk identitet forstås som fast eller flytende. Jeg argumenterer for at pastorenes forståelse av menighetens etniske identitet er den utløsende faktoren for hvordan de vektlegger evangeliets universalitet og kontekstualitet. I etnisitetsteori har det vært diskutert om etnisk identitet skal forstås som fast, basert på opphav, språk og kultur, eller som flytende, basert på gruppens kontinuerlige definisjon av oss og dem (Kuecker, 2014, s. 64–69). Subjektivt erfares etnisk identitet ofte som fast, mens den i praksis gjerne er i bevegelse. Pastorene ser ut til tidligere å ha oppfattet menighetens etniske identitet som mer stabil. Da har det vært nærliggende å vektlegge evangeliet som kontekstuel og prioritere søndagsskole på morsmålet eller å ta vare på sin én-etniske migrantmenighet. Etter hvert ser de imidlertid ut til å erkjenne at menighetenes etniske identitet er mindre entydig enn før. Ved å bevare andre- og tredjegeners innvandrere, som i større grad opplever seg som norske, har menighetene allerede tatt skritt mot fleretnisitet. Dermed blir det også mer nærliggende å vektlegge evangeliets universalitet i menighetsutviklingen.

Oppsummert belyser de tre perspektivene hvordan den endrede menighetsutviklende praksisen i disse to tilfellene kan forstås. Selv om praksisendringen er motivert av bibeltekster, ser den ikke først og fremst ut til å skyldes ny teksttolkning, men ny konteksttolkning. Pastoren som vil endre språk i søndagsskolen og pastoren som har ført menigheten inn i tett relasjon med en norskspråklig menighet, motiveres fortsatt av de samme tekstene i Matteus 28,19 og Markus 11,17. Det som ser ut til å ha endret seg, er menighetenes situasjon og pastorenes forståelse av deres etniske identitet. Dermed blir det også mulig å anvende de samme tekstene på nye måter. Det avgjørende skiftet ligger derfor ikke først i bibeltolkningen, men i tolkningsfellesskapet som anvender teksten i menighetsutviklingen.

KONKLUSJON

Baptist- og pinsepastorer i Norge bruker bibeltekster om enhet og misjon normativt når de teologisk begrunner menighetsutvikling i møte med etnisk mangfold. At noen pastorer fremmer fleretniske menigheter, mens andre argumenterer for én-etniske menigheter, henger sammen med ulike tolkninger av paulinske enhetstekster og ulike anvendelse av misjonstekster.

De fleste norske pastorer i fleretniske menigheter leser Galaterne 3,28 og Efeserne 2,14–22 som tekster med konkrete føringer for lokalmenighetens liv og utvikling. Pastorer i én-etniske migrantmenigheter avviser ikke tekstene som normative, men leser dem mer generelt og lar dem ikke fungere som teologisk grunnlag for fleretnisk menighetsutvikling. Jeg har argumentert for at denne forskjellen kan forstås i lys av ulike tolkningstradisjoner av Paulus. Kirkevevklitteraturen bygger i hovedsak på en mer tradisjonell Paulus-tolkning, mens litteraturen om fleretniske menigheter oftere bygger på paulinske lesninger i tråd med det nye perspektivet på Paulus.

Kjærlighetsbudet i Johannes 13,35 og kontekstualiseringsprinsippet i 1. Korinterbrev 9,19–22 brukes av pastorene til å begrunne ulike misjonsstrategier, selv om tekstene i hovedsak tolkes likt. Her er det altså ikke først og fremst teksttolkningen som varierer, men anvendelsen av tekstene i ulike tolkningsfellesskap. Dette blir særlig tydelig hos migrantpastorer som lar Matteus 28,19 og Markus 11,17 korrigere praksis i retning av større mangfold. Endringen skyldes ikke først og fremst ny teksttolkning, men ny konteksttolkning; menighetenes situasjon og etniske selvforståelse har endret seg, og dermed også hva som framstår som trofast praktisering av tekstene.

LITTERATUR

- Aldous, B., Dunmore, I., & Seevaratnam, M. (2020). *Intercultural Church: Shared Learning from New Communities*. Grove Books Limited.
- Anker, T. (2020). *Analyse i praksis: En håndbok for masterstudenter* (1. utgave). Cappelen Damm Akademisk.
- Branson, M. L., & Martínez, J. F. (2023). *Churches, cultures & leadership: A practical theology of congregations and ethnicities* (Second Edition). IVP Academic.
- Caillaud, S., Kalampalikis, N., & Doumergue, M. (2022). Designing Focus Groups. I U. Flick (Red.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research Design* (1. utg.). SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781529770278>
- Chao, D., Chung, S., & Yafeh-Deigh, A. (2024). Ethnicism. I M. Niermann, S. Chan, P. Finny, & E. D. Burns (Red.), *State of the Great Commission: A report on the current + future state. Report prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024* (s. 194–201). Lausanne Movement.
- Cook, A., Crye, D., Horton, D. A., Korpi, T., Laxton, J., Lee, M., MacDonald, A., Stetzer, E., Summers, A., & Yang, D. (2024). North America. I M. Niermann, S. Chan, P. Finny, & E. D. Burns (Red.), *State of the Great Commission: A report on the current + future state. Report prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024* (s. 458–468). Lausanne Movement.
- Desta, L., & Eriksen, S. S. (Red.). (2022). *Migrasjon og misjon: Refleksjon og praksis*. Norges Kristne Råd. <https://norgeskristnerad.no/wp-content/uploads/2023/02/Spread-Migrasjon-og-Misjon-NKR-NY-redigert-Til-delning-2.pdf>
- DeYmaz, M. (2007). *Building a healthy multi-ethnic church: Mandate, commitments, and practices of a diverse congregation*. Jossey-Bass.
- DeYmaz, M. (2011). *Should Pastors Accept or Reject the Homogeneous Unit Principle? Straight talk about what it is, what it's not, and how it applies biblically to the local church*. Mosaix Global Network.
- DeYoung, C. P., Emerson, M. O., Yancey, G., & Kim, K. C. (2004). *United by faith: The multi-racial congregation as an answer to the problem of race* (1. utg.). Oxford University Press.
- Eidsvåg, E. (2025). *For alle folkeslag. Disippelskap og kirke i flerkulturelle samfunn*. Espen Eidsvåg.
- Eriksen, S. S. (2025). *Global kristendom i Norge. En kartlegging av et internasjonalt og mangfoldig kirkelandskap i endring* (Nr. 4/2025; VID Rapport). VID vitenskapelige høyskole. <https://norgeskristnerad.no/wp-content/uploads/2025/12/Global-kristendom-i-Norge-16.12.2025.pdf>
- Eriksen, S. S., Haug, K. S., Hatleskog, A. B., Ryddyk, O., & Ludwig, F. (2023). «I min Fars hus er det mange rom» *Kristne migranter i møte med Den norske kirke*. VID vitenskapelige høyskole. <https://ressursbanken.kirken.no/globalassets/ressursbanken/global%20kirke/sammen/rapport%20kristne%20migranter%20i%20mote%20med%20den%20norske%20kirke%20050623.pdf>
- Garschagen, J., Greenwood, L., Kjøde, R., Memory, J., Reifsnider, U., & Sewell, J. (2024). Europe. I M. Niermann, S. Chan, P. Finny, & E. D. Burns (Red.), *State of the Great Commission: A report on the current + future state. Report prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024* (s. 423–432). Lausanne Movement.
- Gray, D. L. (2018). *Local Multiethnic Churches: Are the Sign God Fulfilled the Abrahamic Covenant* [Doctoral dissertation]. Northern Baptist Theological Seminary.
- Gray, D. L. (2021a). *Building a multiethnic church: A gospel vision of love, grace, and reconciliation in a divided world*. Thomas Nelson.
- Gray, D. L. (2021b). King Jesus Gospel & The Multiethnic Church. I N. K. Gupta, T. B. Leach, M. W. Bates, & D. J. Strait (Red.), *Living the King Jesus Gospel: Discipleship and ministry then and now* (s. 221–234). Cascade Books.

- Gray, D. L. (2023). *Fargebenådet – fleretniske fellesskap inspirert av Bibelens budskap og de første kristnes erfaring* (1. utg.). Hermon Forlag AS.
- Greenwood, K., & Jordan, J. (2007). For Those Transforming a Homogeneous Church. I M. DeYmaz, *Building a healthy multi-ethnic church: Mandate, commitments, and practices of a diverse congregation* (1st ed, s. 164–181). Jossey-Bass/John Wiley.
- Grindheim, S. (2017). Kunne Paulus skjelne mellom lov og evangelium? *Dansk Tidsskrift for Teologi og Kirke*, 44(1), 5–24.
- Grindheim, S. (2023). *Livet i Guds rike – hva sier Bibelen?*. Hammersland Bok & Musikk AS.
- Hardison, R. W. (2014). *A Theological Critique of the Multi-Ethnic Church Movement: 2000–2013* [Doctor of Philosophy, Southern Baptist Theological Seminary]. <http://hdl.handle.net/10392/4853>
- Haug, K. S., & Eriksen, S. S. (2021). *En kartlegging av forskning på kristne migrantmenigheter og kristne migranter i Norge. En rapport for kirkerådet*. VID vitenskapelige høyskole. <https://ressursbanken.kirken.no/contentassets/17f88543eece4d1eb5ad846304f30c26/en%20kartlegging%20av%20forskning%20pa%20kristne%20migrantmenigheter%20og%20kristne%20migranter%20i%20norge%20-%20en%20rapport%20for%20kirkeradet%202021.pdf>
- Hays, J. D. (2003). *From every people and nation: A biblical theology of race*. Apollos ; Inter Varsity Press.
- Kaufman, T. S. (2016). From the Outside, Within, or In Between? Normativity at Work in Empirical Practical Theological Research. I J. A. Mercer & B. Miller-McLemore (Red.), *Conundrums in Practical Theology* (s. 134–162). BRILL. https://doi.org/10.1163/9789004324244_008
- Kuecker, A. (2014). Ethnicity and Social Identity. I J. B. Tucker & C. A. Baker (Red.), *T&T Clark handbook to social identity in the New Testament* (s. 59–77). Bloomsbury.
- Kwiyani, H. C. (2020). *Multicultural kingdom: Ethnic diversity, mission and the church*. SCM Press.
- Malterud, K. (2012). *Fokusgrupper som forskningsmetode for medisin og helsefag*. Universitetsforlaget.
- Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag: En innføring* (4. utg.). Universitetsforlaget.
- Mbandi, P. (2010). *A Theology of the unity of the church in a multi-ethnic context: Toward a theological understanding of the unity of the church in relation to ethnic diversity*. VDM Verlag Dr. Müller.
- McIntosh, G. L. (2005). *The Life and Ministry of Donald A. McGavran: A Short Overview*. 97. <https://www.churchgrowthnetwork.com/newsletter/2015/3/13/the-life-and-ministry-of-donald-a-mcgavran?rq=The%20Life%20and%20Ministry%20of%20Donald%20A.%20McGavran>
- McIntosh, G., & McMahan, A. (2012). *Being the church in a multi-ethnic community: Why it matters and how it works*. Wesleyan Pub. House.
- Muthalaly, B. S. (2024). ‘Half-time-talk’—The Gift of Hospitality. I M. Snow, *An Intercultural Church for a Multicultural World Reflections on Gift Exchange* (s. 77–90). Church House Publishing.
- Niermann, M., Chan, S., Finny, P., & Burns, E. D. (Red.). (2024). *State of the Great Commission: A report on the current + future state. Report prepared for Lausanne Global Congress Seoul-Incheon 2024*. Lausanne Movement.
- Omayio, P. A. (2023). *Planting a Multicultural Church: The Story of Oslo International Family Church*. Paul Omayio.
- Patten, M. (2015). *Multiethnic Church: A six week course for small groups to help develop healthy, integrated churches!* Baptists Together. https://www.baptist.org.uk/Articles/447072/Multiethnic_Church.aspx

- Patten, M. (med Society for Promoting Christian Knowledge (Great Britain)). (2016). *Leading a multicultural church*. SPCK.
- Rønning, P. K. (2024). *Konvertitt og disippelgjører: En kvalitativ studie av konvertitter som disippelgjør andre konvertitter i Norge*. Ansgar høyskole.
- Sandnes, K. O. (2017). Luther, Galaterbrevet og moderne Paulus-forskning. *Teologisk tidskrift*, 6(1), 7–24. <https://doi.org/10.18261/issn.1893-0271-2017-01-02>
- Vyhmeister, N. J., & Robertson, T. D. (2014). *Your guide to writing quality research papers for students of religion and theology* (Third Edition). Zondervan.
- Ward, P. (2017). *Introducing practical theology: Mission, ministry, and the life of the church*. Baker Academic.
- Wi, M. (2025). Intercultural Church as a Direction of Travel: Exploring the Journey of a Korean Diaspora Church (KDC). I I. O. Olofinjana, U. Reifsnider, & D. Wise (Red.), *Polyphonic God: Exploring Intercultural Theology, Churches, Justice* (s. 94–110). SCM Press.
- Wright, C. J. H. (2006). *The mission of God: Unlocking the Bible's grand narrative*. IVP Academic.
- Wright, N. T. (2021). *Galatians*. William B. Eerdmans Publishing Company.

Sveinung Vaagen, 1972, fag- og prosjektleder i Ung baptist. Artikkelen er del av en masteroppgave ved Ansgar høyskole: *Teologi om etnisitet: Teologisk refleksjon i menighetsutvikling blant baptister og pinsevenner i Norge*. sveinung@ungbaptist.no